

TYT - AYT

TARİH VIDEO DERS KİTABI

Not

İtalya, Anadolu'dan çekilen ilk İtilaf Devleti'dir.

● Batı Cephesi

Batı Cephesi'nde TBMM'nin Yunanlarla yaptığı savaşlar:

- I. İnönü Muharabesi
- II. İnönü Muharebesi
- Kütahya - Eskişehir Muharebeleri
- Sakarya Meydan Muharebesi
- Büyük Taarruz (Başkomutanlık Meydan Muharebesi)
- ▶ Yunanlara karşı açılan Batı Cephesi'ndeki askerî mücadeleleri iki döneme ayırabiliriz:
 - Birincisi Ali Fuat Paşa komutasındaki **Kuvay-i Milliye Dönemi**,
 - ikincisi ise Albay İsmet Bey komutasındaki **Düzenli Ordu Dönemi**'dir.
- ▶ Batı Cephesi'nde Yunanlara karşı başlatılan direniş hareketi, öncelikle Kuvayimillîye hareketi olarak gelişmiştir. Buna rağmen Gediz Taarruzu sırasında Kuvay-i Milliye birliklerinin emir-komuta dinlememesi ve askerî yetersizlikleri nedeniyle düzenli orduya geçiş kararı alınmıştır.
- ▶ **Batı Cephesi**, BMM tarafından kurulan düzenli ordunun mücadele ettiği tek cephe olma özelliğine sahiptir.

● Düzenli Ordunun Kurulması

- ▶ Türk halkı, oluşturduğu Kuvayimillîye birlikleriyle işgallere karşı mücadele etmeye çalışsa da İtilaf Devletlerinin güçlü orduları karşısında istenilen başarı sağlanamıyordu.
- ▶ 24 Ekim 1920'de Yunan kuvvetlerine karşı yapılan Gediz Saldırısı başarısızlıkla sonuçlanmış ve **Kuvay-i Seyyare Komutanı Ethem**, bu başarısızlığın sorumluluğunu birlikte savaştığı Ali Fuat Paşa'nın komutasında oluşturulan birliklere ykmaya çalışmıştır.
- ▶ Yaşanan bu gelişmeler üzerine BMM'de yapılan müzakereler sonucunda Kuvayimillîye birliklerinin yerine düzenli ordu kurulması kararı alınmıştır.
- ▶ Bu doğrultuda 9 Kasım 1920'de Batı Cephesi ikiye bölünerek Güney bölümü **Refet Bey**'in, Batı bölümü ise **İsmet Bey**'in komutasına verilmiştir.
- ▶ **BMM'nin düzenli ordu kurma kararını almasında;**
 - Gediz Taarruzu sırasında Kuvayimillîye birliklerinin emir dinlememesi nedeniyle istenilen başarının sağlanamaması,
 - Kuvayimillîye birliklerinin yetersizliği nedeniyle Bursa ve Uşak'ın kaybedilmesi,

MİLLÎ MÜCADELE

ÜNİTE
20

- Bazı Kuvayimillîye liderlerinin BMM'den emir almak istememeleri ve halktan zorla para ve malzeme toplamaları etkili olmuştur.

● I. İnönü Muharebesi (6-10 Ocak 1921)

- ▶ Yunanların BMM'ye Sevr'i zorla kabul ettirmek istemesi amacıyla BMM tarafından kurulan düzenli ordunun Çerkez Ethem İsyanı'yla uğraşmasını fırsat bilerek 6 Ocak 1921'de İnönü mevkiî üzerinden saldırıya geçmesiyle I. İnönü Muharebesi başlamıştır.
- ▶ Türk ordusu kendisinden sayıca üstün Yunan ordusunun ilerleyişini durdurmaya başarak onları geri çekilmek zorunda bırakmıştır. Böylece I. İnönü Muharebesi zaferle sonuçlanmıştır.
- ▶ Bu başarının hemen ardından Ethem üzerine yürünerek isyancı kuvvetler dağıtılmıştır.

I. İnönü Muharebesi'nin önemi ve sonuçları:

- ▶ I. İnönü Muharebesi BMM tarafından Batı Cephesi'nde mücadele etmek amacıyla kurulan **düzenli ordunun ilk askerî başarısıdır**.
- ▶ Bu zaferle birlikte halkın, BMM'ye ve BMM tarafından kurulan düzenli orduya güveni artmıştır.
- ▶ İsmet Paşa, savaşın kazanılmasında oynadığı önemli rol nedeniyle general rütbesine yükseltilmiştir.
- ▶ I. İnönü Muharebesi sonrası 8 Şubat 1921'de Bakanlar Kurulu kararı ile "**Büyük Millet Meclisi**" ismi, "**Türkiye Büyük Millet Meclisi**" olarak değiştirilmiştir.
- ▶ **Teşkilat-ı Esasiye Kanunu** adı verilen 1921 Anayasası ilan edilmiştir.
- ▶ **İstiklal Marşı** kabul edilmiştir.
- ▶ İtilaf Devletlerine davetiyle TBMM Londra Konferansı'na katılmıştır.
- ▶ Türk-Afgan Dostluk Antlaşması imzalanmıştır.
- ▶ Sovyet Rusya ile Moskova Antlaşması imzalanmıştır.

● Teşkilat-ı Esasiye Kanunu (1921 Anayasası) (20 Ocak 1921)

- ▶ I. İnönü Muharebesi'nin kazanılmasının getirdiği güvenle, Türkiye'nin ilk anayasası olan Teşkilat-ı Esasiye Kanunu kabul edilmiştir.
- ▶ Ulusal egemenlik ve yönetim esaslarıyla ilgili maddeler içeren bu anayasada; kişi hak ve özgürlükleriyle ilgili maddelerde Osmanlı anayasasının (Kanun-i Esasi) hükümleri geçerli olacaktır.

- **Bu anayasanın önemli maddeleri şunlardır:**
 - Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir.
 - Yasama ve yürütme yetkisi, milletin tek ve gerçek temsilcisi olan BMM bünyesinde toplanır.
 - Türkiye Devleti, BMM tarafından yönetilir. Hükümet, BMM Hükûmeti adını alır.
 - Dini emirlerin yerine getirilmesi, barış yapılması, savaş kararı alınması gibi esas haklar BMM'ye aittir.
- Yasama ve yürütme yetkisini TBMM'ye vererek güçler birliği ilkesini benimseyen Teşkilat-ı Esasiye Kanunu, cumhuriyetin ilanı sonrası değişikliğe uğrayarak 1924 yılına kadar yürürlükte kalmıştır.

● İstiklal Marşı'nın Kabulü (12 Mart 1921)

- TBMM, Millî Mücadele Dönemi'nde millî birlik ve beraberliği artırıp millî duyguları ön plana çıkarmak amacıyla millî bir marş yazılmasını gündeme getirmiştir.
- Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 500 lira para ödülüyle düzenlenen millî marşın yazımı yarışmasına 724 eser katılmıştır.
- Yarışmaya katılan eserler arasında istenilen özelliklere sahip eser bulunamayınca dönemin Millî Eğitim Bakanı Hamdullah Suphi (Tanrıöver) Bey millî marşı yazabilecek en uygun kişi olarak gördüğü Mehmet Âkif (Ersoy) Bey'den yarışmaya katılmasını istemiştir.
- **Mehmet Âkif** tarafından **Tacettin Dergâhı**'nda kaleme alınan **İstiklal Marşı**, **Hamdullah Suphi Bey** tarafından **12 Mart 1921'de TBMM kürsüsünden** okunmuştur.
- Milletvekillerinin büyük beğenisini kazanan marş, Hamdullah Suphi Bey tarafından arka arkaya üç kez okunduktan sonra alkışlar içinde kabul edilmiştir.
- Mehmet Âkif, İstiklal Marşı'ndan kazandığı ödülü, kadın ve çocuklara mesleki eğitim verip cepheye ücretsiz askerî kıyafet dikmek amacıyla kurulan **Darülmesai Vakfına** bağışlamıştır.
- **Sebilürreşat, Hakimiyet-i Milliye** ve **Açıksöz**'de yayımlanarak halka duyurulmuştur.
- Mehmet Âkif bu marşı, kahraman Türk ordusuna ithaf etmiştir.
- İstiklal Marşı, 1924-1930 yılları arasında Ali Rıfat Çağatay'ın bestesiyle söylenirken 1930 yılından sonra **Osman Zeki Üngör**'ün bestesi ile seslendirilmiştir.

● Londra Konferansı (21 Şubat-12 Mart 1921)

- İtilaf Devletleri, I. İnönü Muharebesi'nden sonra Sevr Barış Antlaşması'nı biraz değiştirerek Türklere kabul ettirmek amacıyla Londra Konferansı'nı toplamışlardır.
- TBMM Hükûmeti'nin varlığını tanımayan İtilaf Devletleri, Londra Konferansı'na İstanbul Hükûmeti'ni davet ederek heyette TBMM Hükûmeti adına bir temsilci bulunmasını

istemişler, TBMM Hükûmeti, İtilaf Devletlerine bir nota vererek doğrudan davet edilmezlerse konferansa katılmayacaklarını ilan etmiştir.

- Böylece İtilaf Devletleri, TBMM'nin kararlı tutumu karşısında İtalya aracılığıyla TBMM Hükûmeti'ni Londra Konferansı'na davet etmişlerdir.
- **TBMM'nin Londra Konferansı'na katılmak istemesinde,**
 - İtilaf Devletlerine Türk milletinin yasal temsilcisi olduğunu kabul ettirerek tanınmak,
 - Misak-ı Millî kararlarını dünyaya duyurmak,
 - "Türkler barış yanlısı değil." propagandasını önlemek amaçları etkili olmuştur.
- Londra Konferansı'nda İstanbul Hükûmeti'ni **Tevfik Paşa**, TBMM Hükûmeti'ni ise **Bekir Sami (Kunduh) Bey** temsil etmiştir.
- Konferansta, Türk tarafı adına Tevfik Paşa'ya söz verildiğinde, "**Milletin gerçek temsilcileri TBMM Hükûmeti temsilcileridir.**" diyerek sözü Bekir Sami Bey'e bırakmıştır.
- TBMM Hükûmeti adına söz alan Bekir Sami Bey, Misak-ı Millî kararlarını okuyup bu kararların ışığında bir anlaşmayı imzalamaya hazır olduklarını belirtmiştir. İtilaf Devletlerinin olumsuz yanını üzerine Londra Konferansı bir sonuç alınmadan sona ermiştir.

Londra Konferansı'nın Önemi

- İtilaf Devletleri, Londra Konferansı'na davet ederek TBMM'nin varlığını kabul etmiştir.
- Misak-ı Millî kararları, uluslararası alanda ilk kez ifade edilerek Millî Mücadele Hareketi'nin haklılığı dünyaya anlatılmıştır.
- İtilaf Devletlerinin "Türkler barış istemiyor." propagandası önlenmiştir.
- İtilaf Devletleri arasında TBMM Hükûmeti'ne karşı uygulanacak politika konusunda görüş ayrılıkları ortaya çıkmıştır.

● Türk-Afgan Dostluk Antlaşması (1 Mart 1921)

- Türk-Afgan Dostluk Antlaşması, İngiltere'ye karşı Sovyet Rusya'dan yardım istemek için Moskova'da bulunan **Afganistan heyeti** ile **TBMM adına Moskova'da bulunan Ali Fuat Paşa** arasında imzalanmıştır.
- Antlaşma ile TBMM, Afganistan Devleti'nin bağımsızlığını tanıırken Afganistan da TBMM Hükûmeti'nin siyasal varlığını tanıdığını ilan etmiştir.
- Taraflardan biri saldırıya uğrarsa diğer devletin yardım etmesi ilkesinin benimsendiği antlaşmada, ayrıca TBMM Hükûmeti'nin Afganistan'a subay ve öğretmen göndermesi kararı alınmıştır.

TYT - AYT

TARİH
VIDEO DERS KİTABI

Not

Afganistan bu antlaşma ile Misak-ı Milli'yi kabul eden ilk Müslüman devlet olmuştur.

● Moskova Antlaşması (16 Mart 1921)

► TBMM ile Sovyet Rusya arasında antlaşma yapılmasında,

- İtilaf Devletlerinin, I. Dünya Savaşı'ndan sonra Sovyet Rusya'ya düşmanca bir yaklaşım göstermesi,
- Sovyet Rusya ile TBMM Hükûmeti'nin ortak düşmana karşı farklı alanlarda mücadele eden iki güç konumunda olması,
- Sovyet Rusya'nın Boğazların İtilaf Devletlerinin kontrolüne geçmesinden endişe duyması,
- TBMM'nin önce Ermenileri, ardından I. İnönü Muharebesi'nde Yunanları yenmesi, ülkesinde çıkan isyanları bastırması ve İtilaf Devletlerince Londra Konferansı'na davet edilmesi gibi askerî ve siyasi başarılar kazanması

gibi durumlar etkili olmuştur.

- TBMM Hükûmeti adına Ali Fuat Paşa başkanlığındaki heyet tarafından yürütülen görüşmeler sonunda, iki taraf arasında **16 Mart 1921'de Moskova Antlaşması** imzalanmıştır.
- **Moskova Antlaşması'nın önemli maddeleri şunlardır:**
 - SSCB ve TBMM taraflarından birinin tanımadığı barış antlaşmasını diğer tarafta tanımayacaktır.
 - SSCB, Misak-ı Milli'yi tanıyacaktır.
 - SSCB kapitülasyon haklarından vazgeçmiştir.
 - Batum Gürcistan'a bırakılmış ancak bölgedeki Türk halkının dini ve kültürel hakları güvence altına alınmıştır.
 - Boğazların konumu Karadeniz'e kıyısı olan devletlerin katılacağı bir konferansta, İstanbul'un güvenliği ve Türkiye'nin bölgedeki egemenliğine zarar vermemek şartıyla belirlenecektir.

Moskova Antlaşması'nın önemi:

- Moskova Antlaşması, SSCB ile TBMM arasında yapılan ittifak antlaşmasıdır.
- Antlaşma ile Doğu sınırı güven altına alınıp bölgedeki askerler Batı Cephesi'ne kaydırılmıştır.
- Gürcistan'a bırakılan **Batum, Misak-ı Milli'den verilen ilk taviz** kabul edilir.
- Sevr Antlaşması'nı tanımadığını ilan eden **SSCB, Misak-ı Milli'yi kabul eden ilk Avrupa devleti** kabul edilirken ayrıca kapitülasyon haklarından vazgeçen ilk devlet olmuştur.

MİLLÎ MÜCADELEÜNİTE
20

- Bu antlaşma ile Çarlık Rusyası ile Osmanlı Devleti arasında imzalanan antlaşmalar geçersiz ilan edilmiştir.

● II. İnönü Muharebesi (23 Mart-1 Nisan 1921)

- Londra Konferansı'ndan bir sonuç çıkmaması üzerine İngiltere, Sevr Antlaşması'nı kabul ettirebilmek amacıyla Yunanları yeni bir saldırı konusunda kışkırtmıştır.
- Yunanistan, hem I. İnönü Muharebesi'nde uğradığı yenilginin intikamını almak hem de kendisini İtilaf Devletlerinin desteklerinin devamını sağlamak için ikinci kez saldırıya geçmiştir.
- İsmet İnönü komutasındaki Türk kuvvetleri, Yunanları aynı bölgede ikinci kez ağır bir yenilgiye uğratmıştır.

Not

Mustafa Kemal, II. İnönü Zaferi sonrası İsmet İnönü'ye gönderdiği telgrafta **"Siz orada yalnız düşmanı değil milletin makus (kötü) talihini de yendiniz."** demiştir.

- II. İnönü Muharebesi sonrası Batı Cephesi'nin güney bölümünü komuta eden Refet Paşa liderliğinde, geri çekilen Yunan ordusuna yapılan Aslıhanlar-Dumlupınar Taarruzu başarılı olamamıştır. II. İnönü sonrası yapılan taarruz denemesinde başarıya ulaşılamaması, Türk ordusunun taarruz gücüne henüz ulaşamadığını göstermiştir.
- Muharebe sonrasında İtilaf Devletleri arasında, Yunanlara verilen destek ve TBMM Hükûmeti ile izlenecek politika konusunda görüş ayrılıkları oluşmuştur.
- Fransa, Haziran 1921'de Zonguldak'tan çekilip ateşkes önerisinde bulunurken İtalya, Anadolu'dan çekilme sürecini başlatmıştır. İngiltere ise İstanbul'un işgali sırasında tutuklayıp Malta'ya e gönderdiği vatansever esirlerin kırk kadarını serbest bırakmıştır.
- **Kütahya-Eskişehir Muharebeleri (10-24 Temmuz 1921)**
 - II. İnönü Muharebesi sonunda, Türk ordusunun taarruz gücüne ulaşamadığını gören Yunanistan hem I. ve II. İnönü savaşlarının intikamını almak hem de İtilaf Devletlerine gücünü gösterip onların desteklerinin devamını sağlamak amacıyla büyük bir taarruz hazırlığına girişmiştir.
 - Yeterli savunma hazırlığı yapamayan Türk ordusu, 10 Temmuz'da başlayan Yunan saldırısı karşısında başarılı olamamıştır.
 - Afyon, Kütahya ve Eskişehir'in kaybedilmesi üzerine ordunun daha fazla yıpranmasını istemeyen Mustafa Kemal Paşa, "Sakarya Nehri'nin doğusuna çekilme" emriyle orduyu güvenli bir alana çekmiştir.

Kütahya-Eskişehir Muharebelerinin önemi ve sonuçları:

- TBMM tarafından kurulan düzenli ordunun Batı Cephesi'ndeki **ilk ve tek yenilgisidir**.
- TBMM'nin Kayseri'ye taşınması gündeme gelmiştir.
- İtalya, II. İnönü Muharebesi sonrası başlattığı Anadolu'dan çekilme hareketini durdururken Fransa, TBMM Hükümeti'yle başlattığı ateşkes görüşmelerinden çekilmiştir.
- TBMM tarafından Mustafa Kemal Paşa'ya üç aylığına **başkomutanlık yetkisi** verilmiştir.
- Mustafa Kemal, ordunun ihtiyaçlarını karşılamak için **Tekâlif-i Milliye Emirleri** yayımlanmıştır.

Not

Kütahya-Eskişehir Muharebeleri devam ederken Ankara'da düzenlenen Maarif Kongresi ile yeni kurulacak devletin eğitime verdiği önem vurgulanmıştır.

Başkomutanlık Kanunu ve Tekâlif-i Milliye Emirlerinin Yayımlanması

- Kütahya-Eskişehir Muharebeleri'nde alınan yenilgi nedeniyle artan eleştiriler üzerine Mustafa Kemal Paşa, milletvekillerinden kendisine üç aylığına askerî konularda TBMM adına karar alma yetkisi verilmesini talep etmiş, başarılı olamazsa istifa edeceğini açıklamıştır.
- Başkomutanlık Kanunu adıyla 5 Ağustos 1921'de üç aylığına verilen bu yetkiyi, Meclis gerek gördüğü takdirde uzatılabilir. TBMM Mustafa Kemal Paşa'ya verilen Başkomutanlık yetkisini üç kez uzatıp ardından da 20 Temmuz 1922 tarihinde süresiz olarak uzatma kararı almıştır.
- Mustafa Kemal Paşa, Başkomutanlık Kanunu'na dayanarak 7-8 Ağustos 1921 tarihinde yayımladığı Tekâlif-i Milliye Emirleri ile Türk halkını ordumuzun ihtiyaçlarını karşılamak için yardıma davet etmiştir.
- **Tekâlif-i Milliye Emirleri şunlardır:**
 - Her ilçede kurulacak Tekâlif-i Milliye Komisyonu, tüccar ve halkın elinde bulunan, ordunun ihtiyaçlarını karşılayabilecek giyim ve besin maddelerinin %40'ına bedeli sonradan ödenmek üzere el koyacak.
 - Her aile; orduya birer takım çamaşır, birer çift çorap ve çarık verecek.
 - Marangoz, demirci, tesviyeci, dökümcü gibi ustalar ve orduya malzeme üretebilecek imalathaneler tespit edilecek. Gerekli görüldüğünde bu zanaatkarlar ordu hizmetine alınacak.
 - Halkın elinde bulunan dört tekerlekli yaylı arabalar, at ve öküz arabaları, topçeker hayvanlar ile yük hayvanlarının yüzde yirmisine el konulacak.

- Halk, elindeki taşıma araçlarıyla her ay 100 km askerî mal taşıyacak.
- Bütün sahipsiz mallara el konulacak.
- Halk, elindeki tüm silah ve cephaneleri üç gün içinde orduya teslim edecek.
- Bu emirlerin uygulanması için **Tekâlif-i Milli Komisyonu** ve **İstiklal Mahkemeleri** kurulmuştur.
- Milli Mücadele Dönemi'nde kurulan düzenli ordunun ihtiyaçlarının karşılanmasında Tekâlif-i Milliye Emirleri ile halkın yaptığı yardımlar dışında **İstiklal Yolu** ile İstanbul'dan Anadolu'ya kaçırılan silah ve cephaneler de kullanılmıştır.
- Bu dönemde ayrıca dış ülkelere de yardım alınmıştır. Sovyet Rusya'dan gelen yardımların yanında İngiltere'nin işgali altında bulunan Hint Müslümanları ve Afganistan halkı ile Kıbrıs Türkleri **Hilal-i Ahmer (Kızılay)** Cemiyeti aracılığıyla yardım göndermişlerdir.
- Bu yardımların dışında Sakarya Meydan Muharebesi sonrasında Anadolu'dan çekilen İtalya ve Fransa işgal ettikleri bölgelerde bulunan bazı silah ve cephaneleri TBMM kuvvetlerine bırakmışlardır.
- Ayrıca Sakarya Savaşı sonrası Fransa'dan silah ve cephane satın alınmıştır.

Sakarya Meydan Muharebesi 2 : Ağustos-13 Eylül 1921

- Eskişehir-Kütahya Muharebesi'ni kazanarak moral bulan Yunanlar, son bir saldırıyla Ankara'yı alıp TBMM'ye son vermek amacıyla 22 Ağustos 1921'de taarruza geçmişlerdir. Mustafa Kemal Paşa, **başkomutan** olarak görev yaptığı ilk savaş olan Sakarya Meydan Muharebesi'nde **"Hattı müdafaa yoktur, sathı müdafaa vardır. O satıh bütün vatandır. Vatanın her karış toprağı, vatandaşın kanıyla sulanmadıkça terk edilemez."** emrini vererek tarihin en büyük savunma savaşlarından birini başlatmıştır.
- 22 gün, 22 gece süren Sakarya Meydan Muharebesi Türk ordusunun zaferiyle sonuçlanmıştır.
- Bu savaşın kazanılmasında büyük rol oynayan subaylarımızdan 350'sinin şehit olması nedeniyle **"Subaylar Savaşı"** olarak isimlendirilen Sakarya Meydan Muharebesi'ne, yaşanan büyük can kaybı nedeniyle Mustafa Kemal Paşa, **"Melhame-yi Kübra" (Büyük Savaş)** adını vermiştir.

Sakarya Meydan Muharebesi'nin önemi ve sonuçları:

- Sakarya Meydan Muharebesi'nde kazanılan zafer ile Avrupalı devletler karşısında II. Viyana Kuşatması'nın (1683) başarısız olması üzerine başlayan geri çekilme sona ermiştir.
- Yunanlar savunma, Türkler saldırı konumuna geçmiştir.
- Mustafa Kemal Paşa'ya **"gazi"** ünvanı ve **"mareşal"** rütbesi verilmiştir.

TYT - AYT

TARİH
VIDEO DERS KİTABI

- Sovyet Rusya'ya bağlı Azerbaycan, Ermenistan, Gürcistan ile 13 Ekim 1921'de **Kars Antlaşması** yapılmıştır.
- Fransa ile 20 Ekim 1921'de **Ankara Antlaşması** imzalanmıştır.
- İngiltere ile 22 Ekim 1921'de imzalanan **Esir Değiş Tokuş Antlaşması** ile İstanbul'un işgali sırasında Malta'ya götürülen esirlerin tamamı kurtarılmıştır.
- İtalya, Anadolu'dan tamamen çekilmiştir.
- Ukrayna ile **Dostluk Antlaşması** imzalanmıştır.

● **Kars Antlaşması (13 Ekim 1921)**

- Sakarya Meydan Muharebesi sonrası **Kâzım Karabekir Paşa** liderliğindeki TBMM Heyeti ile SSCB'ye bağlı Azerbaycan, Ermenistan ve Gürcistan temsilcileri arasında imzalanan Kars Antlaşması ile **doğu sınırlarımız kesin** olarak çizilmiştir.

● **Ankara Antlaşması (20 Ekim 1921)**

- Fransa, Sakarya Meydan Muharebesi sonrası TBMM Hükûmeti'ne ateşkes teklif ederek barış görüşmelerinin başlamasını talep etmiştir.
- **Fransa ile imzalanan Ankara Antlaşmasıyla**
 - Fransa, Çukurova ve Güneydoğu Anadolu'da işgal ettiği yerleri boşaltacak,
 - savaş esirleri karşılıklı olarak serbest bırakılacak,
 - İskenderun ve Antakya (Hatay) bölgesi Fransız mandasındaki Suriye sınırları içinde kalacak, fakat burada özel bir yönetim kurulacak ve resmî dil Türkçe olacak,

● **Not**

Ankara Antlaşması ile Hatay Misak-ı Milli'den verilen ikinci taviz olmuştur.

- Süleyman Şah'ın mezarının bulunduğu Caber Kalesi Türk bayrağı altında ve Türk mülkü olarak kalacaktır.
- Ankara Antlaşması ile Güney Cephesi kapanmış ve askeri mücadeleler sona ermiştir.
- Ankara Antlaşması ile Fransa, TBMM'yi tanıyan ilk İtilaf devleti olmuştur.

● **Not**

- TBMM'yi tanıyan ilk devlet Ermenistan
- TBMM'yi tanıyan ilk Müslüman devlet Afganistan
- TBMM'yi tanıyan ilk büyük devlet Sovyet Rusya
- TBMM'yi tanıyan ilk İtilaf devleti Fransa

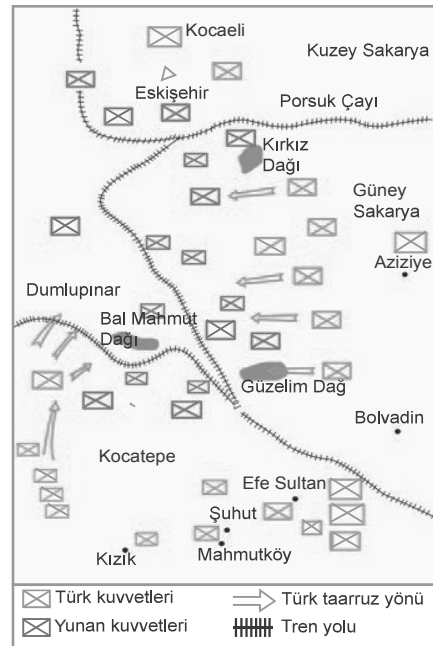
MİLLÎ MÜCADELEÜNİTE
20● **Büyük Taarruz ve Başkomutanlık Meydan Muharebesi (26-30 Ağustos 1922)**

- İtilaf Devletleri, Sakarya Meydan Muharebesi sonrasında TBMM'nin giriştiği taarruz hazırlıklarını engellemek amacıyla ateşkes teklifinde bulunarak Sevr Antlaşması'nda TBMM Hükûmeti lehine bazı küçük değişiklikler yapmışlardır.
- TBMM Hükûmeti, 22-26 Mart 1922 tarihleri arasında yapılan görüşmeler sonunda sunulan ateşkes teklifini bağımsızlık anlayışına aykırı olduğu gerekçesi ile kabul etmemiştir.
- Türk ordusunun yaklaşık bir yıl süren taarruz hazırlıkları sonunda **26 Ağustos 1922'de Kocatepe'den** başlatılan **Büyük Taarruz** Türk topçularının açtığı ateşle başlamıştır.
- 30 Ağustos 1922'de bizzat Mustafa Kemal Paşa tarafından komuta edilen Başkomutanlık Meydan Savaşı'nda Yunan ordusu bozguna uğratarak geri çekilmeye mecbur bırakılmıştır.
- Mustafa Kemal Paşa'nın "**Ordular! İlk hedefiniz Akdeniz'dir, ileri!**" emriyle taarruza geçen Türk ordusu 9 Eylül'de İzmir'i, ardından tüm Ege Bölgesi'ni Yunan işgalinden kurtarmıştır.

● **Not**

Büyük Taarruz sırasında başarıları nedeniyle Mustafa Kemal Paşa'nın ünisi ile **Fevzi Paşa'ya mareşal rütbesi** verilmiştir.

- Büyük Taarruz ile Batı Cephesi muharebeleri sona ermiş, Mudanya Ateşkes Antlaşması için uygun ortam oluşmuştur.

Büyük Taarruz krokisi